

Woodhenge – Lahopuuteos raitiotiereitin ja Hervannan valtaväylän varrella Tampereella

Yleissuunnitelma 2019

SUUNNITELMAN SELOSTUS

Kohde

Woodhenge -lahopuuteos sijoitetaan Suutalanahteen alueelle Hervannan valtaväylän varrelle. Suutalanahde sijaitsee Korkeinmäessä, Muotialan ja Turtolan läheisyydessä. Lahopuuteos sijoitetaan raitiotiereitin ja Hervannan valtaväylän väliselle alueelle. Alue muotoillaan raitiotien rakentamisen yhteydessä uudestaan ja sille perustetaan niitty, joka ympäröi lahopuuteosta. Lahopuuteos sijaitsee näkyvällä paikalla. Teoksen voi nähdä raitiotievau- nusta tai ajoneuvosta Hervannan valtaväylältä.

Lahopuuteos rakennetaan raitiotien reitin varrelta kaadetuista puistolehmuksista. Raitiotien reitiltä kaadettiin useita kymmeniä puistolehmuksia. Suuri runkojen määrä mahdollistaa ison lahopuuteoksen rakentamisen. Kaadetut lehmuksien rungot on varastoitu Nekalaan.

Teoksen lopullinen sijainti määräytyy pintamaiden sekä pinnanmuotojen mukaan. Runkonipuista koostuvien paasien perustukset tulee suunnitella siten, että ne pysyvät turvallisesti pystyssä. Perustukset ratkaistaan pintamaiden laadun ja pinnanmuotojen mukaan.

Lahopuun merkitys kaupungin viheralueilla

Lahopuun vähäisyys metsissä on tällä hetkellä Suomen luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen merkittävin ongelma. Lahopuusta riippuvaiset lajit ovat muodostavat uhanalaisimman yksittäisen eliöryhmän Suomessa. Lahopuiden varassa elävät monet harvinaiset ja uhanalaiset lahoajasienet, hyönteiset ja linnut. Lahopuiden niukkuus johtuu talousmetsien käsittelystä.

Woodhenge -lahopuuteos rakennetaan käsittelemättömistä puistolehmuksien rungoista, joiden annetaan laho. Uhanalaisen ja harvinaistuvan eliöstön kan-

nalta etenkin jaloista lehtipuista kuten lehmuksista peräisin oleva lahopuuaines on arvokasta (Ahlroth ym. 2009). Vaikka raitiotien reitiltä kaadetut lehmuksit ovat pääosin puistolehmuksia, odotettavissa on, että myös kotimaisia metsälehmäksiä hyödyntävä lajiasto asettuu lahopuuteokselle.

Biodiversiteetin vaalimisen lisäksi lahopuut ja Woodhenge -ympäristöaideteos uudistaa kaupunkimaisemaa. Lahopuuta ei ole juurikaan aiemmin käytetty viheralueilla. Ympäristökasvatuksen näkökulmasta Woodhenge -teos nostaa esiin lahopuun merkityksen luonnon monimuotoisuudelle.

Teoksen muoto ja rakenne

Teoksen muoto on saanut inspiraation Etelä-Englannissa sijaitsevasta esihistoriallisesta Stonehengen monumentista.

Monumenttia varten lehmuksien rungoista tehdään kahdenlaisia nippuja, jotka asetellaan siten, että niiden muoto muistuttaa Stonehengeä. Pystyyn tulevat niput ovat suurempia, ja ne muodostetaan 3-4 lehmuksien rungosta. Ylös pystynippujen päälle, vaakasuoraan tulevat niput ovat pienempiä ja ne tehdään 2-3 lehmuksien rungosta. Koska lehmuksien rungot

ovat eri paksuisia, ratkaistaan käytettävien runkojen määrä nippuja tehdessä. Molemmista nipputyypeistä tavoitellaan saman kokoisia keskenään. Niput sidotaan kiinni metallivanteilla kahdesta kohdasta.

Rungoista koostuvista nipuista rakennetaan paasia, jotka sijoitetaan ympyrän muotoon. Osa nipuista tai yksittäisistä lehmuksien rungoista jätetään monumentin viereen maahan lahoamaan. Maahan jätetyt rungot mukailevat Stonehengen monumentin kaatuneita kivipaaseja.

Lahoaminen, seuranta ja ylläpito

Biodiversiteetin kannalta lahoaminen on tärkeää ja siksi lahpuuteoksen annetaan lahota. Lahopuuteoksessa lehmuksen rungot sijoitetaan kuitenkin siten, että ne eivät ole kosketuksissa maan kanssa. Siten ne säilyvät kuivina ja lahoavat hitaammin.

Runkojen kuntoa seurataan vuosittain. Kun rungot ovat lahonneet niin paljon, että ne arvioidaan lahpuuteoksen muodon kannalta epävakaisiksi tai turvatomiksi, niput nostetaan pois kehämuodostelmasta. Poistetut rungot jätetään lahpuuteoksen viereen jatkamaan lahoamista. Luonnon monimuotoisuuden kannalta myös pitkälle lahonnut puu on hyödyllistä.

Teos rakennetaan sellaiseksi, että rungoista koostuvia nippuja voidaan vaihtaa myöhemmin uusiin. Myöhemmin teoksen osana voidaan hyödyntää muita Tampereen kaupungin viheralueilta kaadettavia jalojen lehtipuiden runkoja. Vaihtoehtoisesti teoksen

voidaan antaa lahota paikallaan ja muuttua maise-massa.

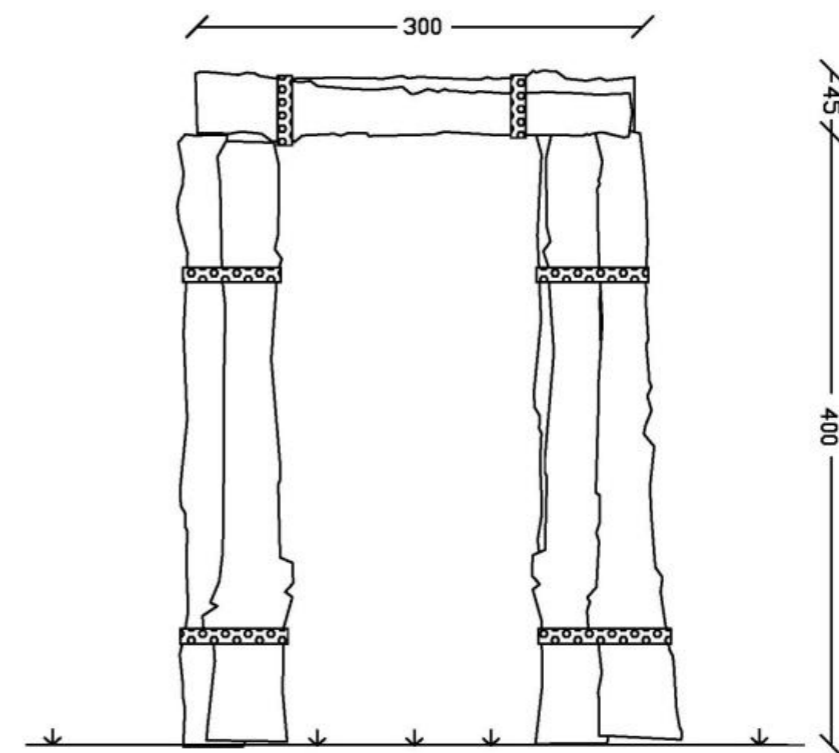
Lajiston leviämistä lahpuuteokselle arvioidaan silmämääräisesti vuosittain. Arvioinnin kohteena ovat lahottajasienet, hyönteiset ja linnut. Myös mahdollisia epifyyttinä kasvavien sammalten kasvamista runkojen pinnalle seurataan. Runkojen lahoamista seurataan vuosittain arvioimalla runkojen lahoaste puukon avulla (ks. Alaspää ym. 2015).

Ahlroth, P. & Mattila, J. 2009. Jalopuuympäristöjen rakennepiirteet ja niiden merkitys lajistolle. Teoksessa *Leinonen, Reima & From, Stella. 2009. Jalopuuympäristöjen hoito ja uhanalaiset lajit. Suomen ympäristö 41/2009.*

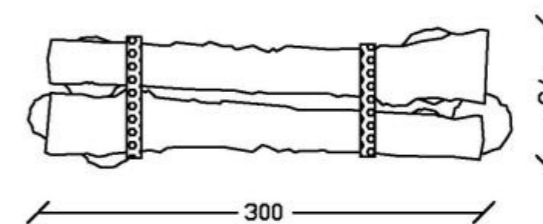
Alaspää, K., Muukkonen, P. & Mäkipää, R. 2015. Lahopuun merkitys kasvualustana eteläboreaalisen vanhan luonnontilaisen kuusimetsän uudistumisessa. *Metsätieteen aikakauskirja 4/2015: 237–245.*

Raitiotiereitiltä kaadetut lehmukset varastoalueella Nekalassa

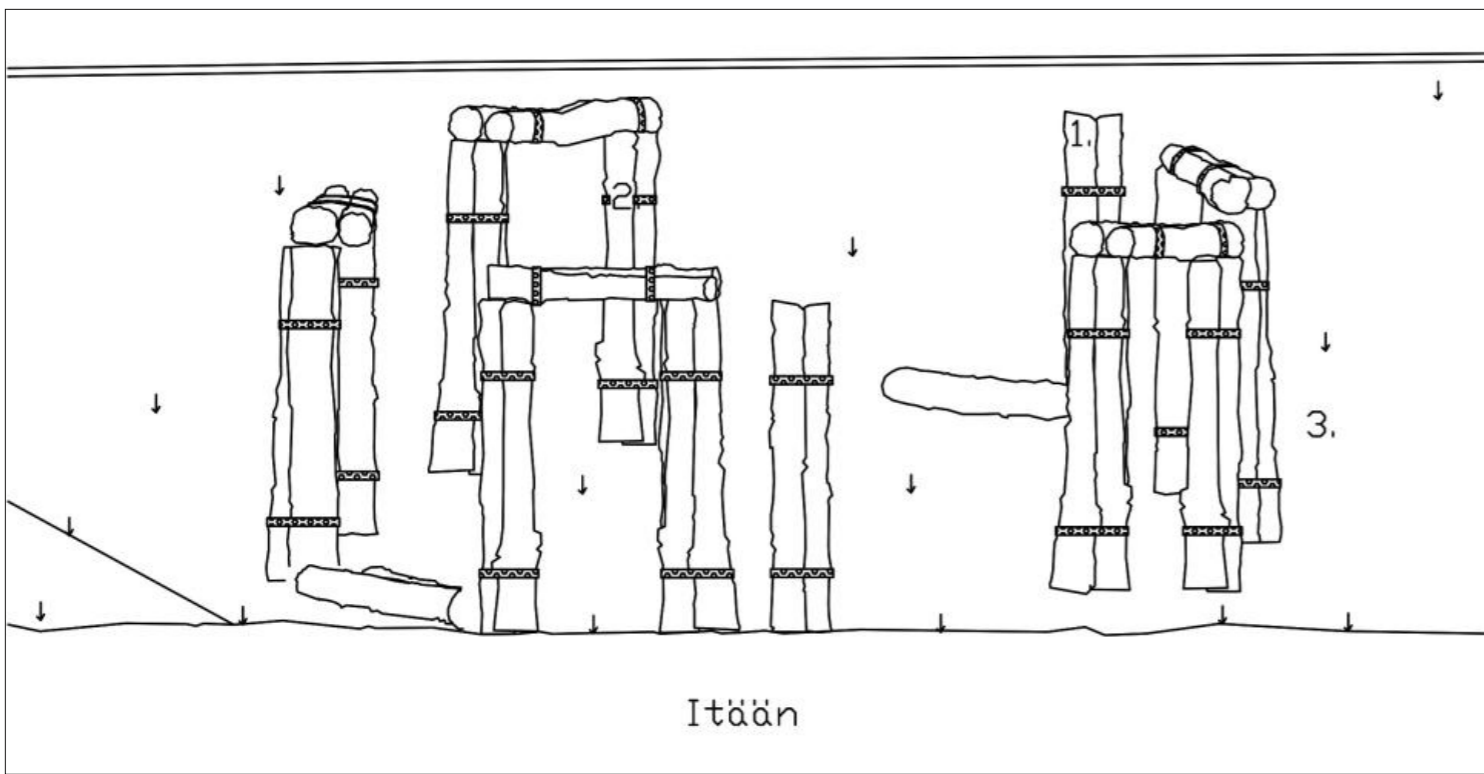

Sivusta

Ylhäältä

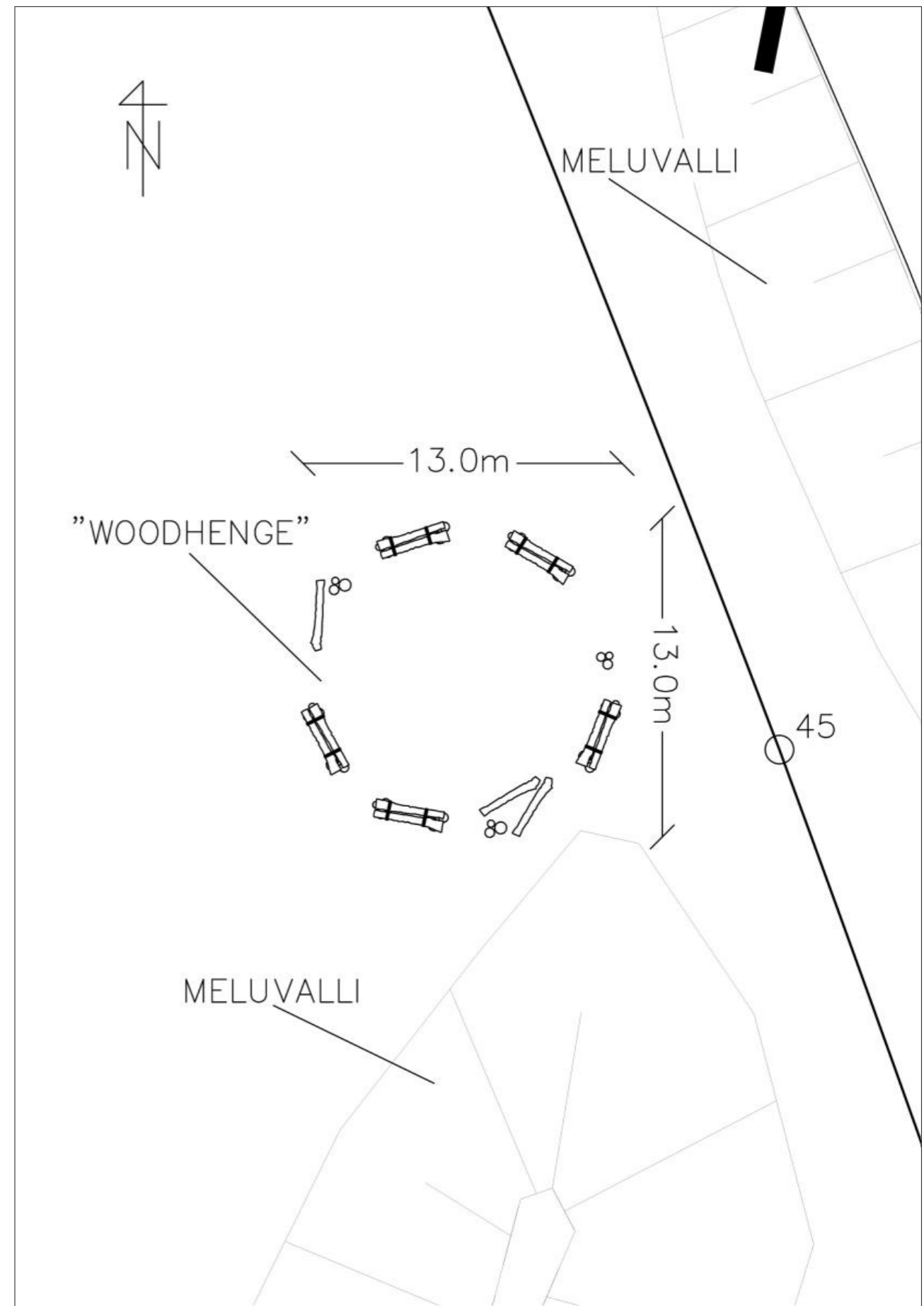
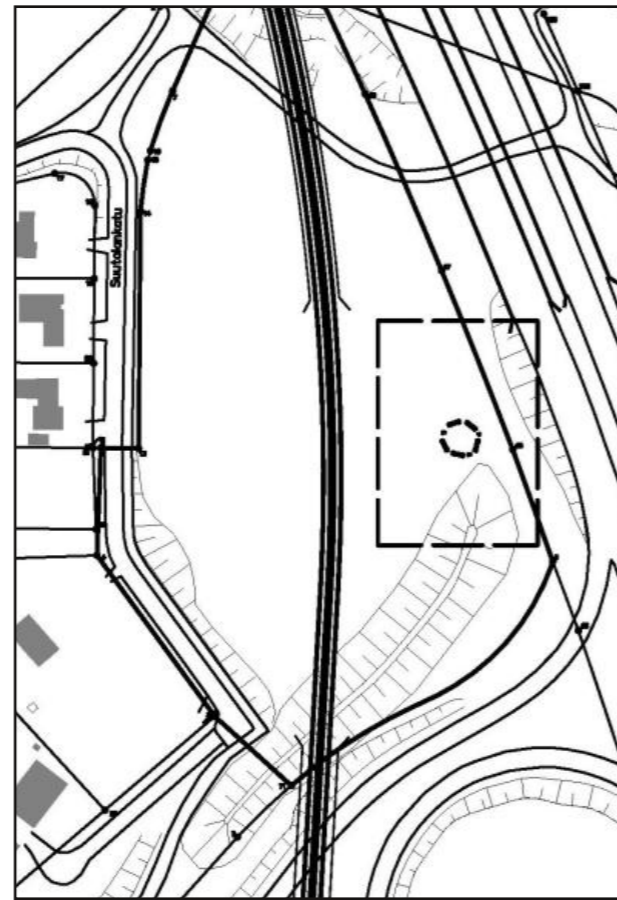
Yksittäisen paaden rakenne

Paasista muodostettu ympyrä sivusuunnasta

Lehmuksia Hämeenkadulla ennen raitiotien rakentamista

Paasista muodostettu ympyrä. Kolmessa paadessa on pystyssä vain yksi nippu lehmuksien runkoja.